

1

Overzicht

1. Waarom dit project?
2. Literatuur: oorzaken voor prestatiekloven
3. Dit project
  1. Doelen
  2. Partners
  3. Methoden: PLGen & wetenschappelijke monitoring
  4. Resultaten
  5. Praktijkvoorbeelden
4. Verduurzaming in de lerarenopleidingen
5. Uitdagingen
6. Literatuur

2

3

1. Probleemstelling en relevantie
1.1 Vlaamse context

- België
  - 3 onderwijsbevoegdheden
    - Vlaanderen
    - Wallonië
    - Duitstalige gemeenschap

- **1 in 3** inwoners hebben een migratieachtergrond in België
  - **Onder -18 jaar** is dit **1 in 2** (StatBel, 2021)

4

1. Probleemdefinitie en relevantie
1.2 Ongelijke onderwijskansen in Vlaanderen

- **Prestatiekloven**
  - Significante **prestatiekloven** tussen jongeren met en zonder migratie achtergrond (PISA, 2018; Celeste, Baysu, Phalet, Meeussen & Kende, 2019; OECD, 2015; Agirdag & Korkmazlar, 2015)

5

1. Probleemdefinitie en relevantie
1.2 Ongelijke onderwijskansen in Vlaanderen

- **Onregelmatige schoolloopbanen**
  - Onevenredig verdeelde **onregelmatige schoolloopbanen** (Duquet et al., 2006; Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, 2019; Baysu & Phalet, 2012)
    - **Jongeren met migratieachtergrond**
      - zijn oververtegenwoordigd in TSO en BSO
      - blijven vaker zitten
      - meer kans op waterval
      - meer kans op schooluitval en ongekwalificeerd uitstromen
      - ondervertegenwoordigd in hoger onderwijs

6

2. Literatuur: oorzaken voor prestatiekloven?

7

2.1 Literatuur: oorzaken voor kloven in Vlaanderen

Individuele factoren (kind & thuissituatie)	Structurele factoren	Psychologische factoren
<ul style="list-style-type: none"> SES Moedertaal (PEA, 2015, 2019; Agirdag & Korkmaz, 2019) Houding van leraren (Boone & Van Houste, 2012; Vanlegghem, 2018; Nicaise, 2019; Goos & Doornik, 2018) <ul style="list-style-type: none"> Social bias in verwachtingen Onbewuste vooroordelen en stereotypen Attitudes t.o.v. diversiteit Kleurenblinde of assimilatie benadering (Celeste et al., 2019; Hegeraars et al., 2022; Meussen & De Leersnyder, 2023) 	<ul style="list-style-type: none"> Voegde studiekeuze en hiërarchische onderwijsstructuur (Boone et al., 2013, 2018; Van Praag et al., 2014; Vanlegghem, 2018; Nicaise, 2019) School diversiteits modellen (Konings et al., 2022; Buijck et al., 2022; Celeste et al., 2019; Bayou et al., 2023) 	<ul style="list-style-type: none"> Sense of belonging (Celeste et al., 2019; Hegeraars et al., 2022; Meussen & De Leersnyder, 2023; Koperchook et al., 2020; Vandecasteele et al., 2016; Duquet et al., 2020)

"I am proud to be a student of this school. I feel at home at this school." (Celeste et al., 2019)

Sense of belonging

8

2.2 Literatuur: oplossingen?

Assimilatie: "De regels gelden voor iedereen"

Kleurenblind: "We zijn allemaal gelijk"

Pluralisme / interculturalisme: "We waarderen en benutten diversiteit"

(Banks, 2014; Agirdag, 2019)

9

2.2 Literatuur: oplossingen?

Cultuursensitieve en diversiteitsontwikkelende grondhouding (Geldof, 2016)

- Cultuurresponsief handelen (Agirdag, 2015, 2019)
- Diversiteitsresponsief handelen (Ponet et al., 2021)

Leren in en voor diversiteit (Sierens, 2007)

Verschillende domeinen (Konings et al., 2023)

Verschillende niveaus (Banks, 1993; Agirdag, 2019)

10

2.2 Literatuur: oorzaken voor kloven? Impact op sense of belonging

```

    graph LR
      A[Perception teachers' intercultural approach] --> B["I have the feeling that my teacher and I live in different worlds"]
      C[Perception teachers' colorblind approach] --> B
      B --> D[Everyday school activities, belonging and health of all pupils]
  
```

(Meussen & De Leersnyder, 2023)

11

Only 17% of the Belgian teachers feel capable of teaching in a diverse classroom

(Agirdag, 2022)

13

3. Dit project

1. Doelen
2. Partners
3. Methoden: PLGen & wetenschappelijke monitoring
4. Resultaten
5. Praktijkvoorbeelden

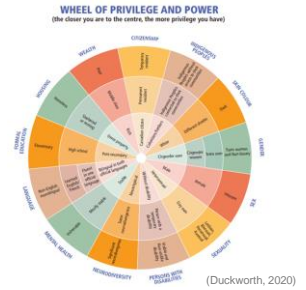
KU LEUVEN

14

3. Dit project

3.1 Doelen

- Ontwikkelen van competenties voor cultureel responsief lesgeven bij leraren (-in-opleiding) en lerarenopleiders
- Werken aan een intercultureel schoolbeleid in secundaire scholen en lerarenopleidingen
- Duurzame verankering van de inzichten in de lerarenopleidingen
- Focus op etnisch-culturele diversiteit, maar aandacht voor diversiteit als ruim concept, superdiversiteit (Goldf, 2016) en intersectionaliteit (Consuegra, 2021)

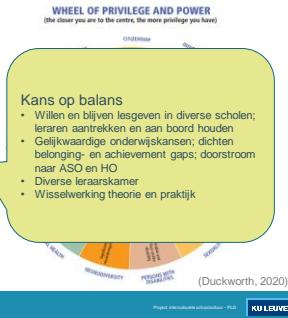

15

3. Dit project

3.1 Doelen

- Ontwikkelen van competenties voor cultureel responsief lesgeven bij leraren (-in-opleiding) en lerarenopleiders
- Werken aan een intercultureel schoolbeleid in secundaire scholen en lerarenopleidingen
- Duurzame verankering van de inzichten in de lerarenopleidingen
- Focus op etnisch-culturele diversiteit, maar aandacht voor diversiteit als ruim concept, superdiversiteit (Goldf, 2016) en intersectionaliteit (Consuegra, 2021)

16

3. Dit project

3.2 Partners

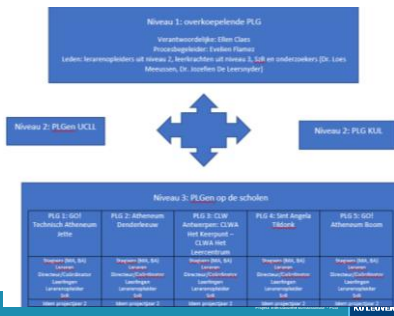
- **KU Leuven**
  - Coördinatie: Evelien Flamez en Dr. Ellen Claes
  - Onderzoek: Dr. Jozefien De Leersnyder en Dr. Loes Meussen –*sociale en culturele psychologie*
  - Begeleiding: Chisla Ait en Evelien Flamez
- **UCLL**
  - Ine Bogarts en Leen Alaerts
  - Studenten VEB-EG en 3BaSO
- **5 secundaire scholen**
- **School zonder Racisme**

17

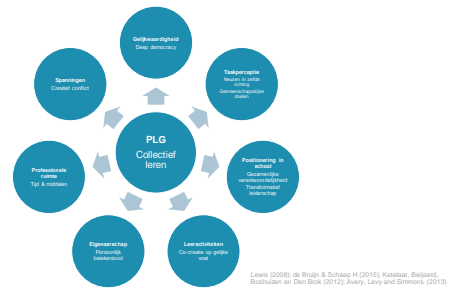
3. Dit project

3.3 Methode: PLG (professionele leergemeenschappen)

18

3.3 Factoren die functioneren van PLGen beïnvloeden

19

3.3 Werkveldbevraging Voor: barometer SzR (School zonder Racisme)

- Design = gebaseerd op behoeftenanalyse in het werkveld
- Interculturele benadering binnen verschillende domeinen (SzR, z.d.; Konings et al., 2023)

Samen leren - Curriculum	Samen leven - Democratisch burgerschap	Identiteit	Taal	Participatie - whole school approach

20

3.3 Wetenschappelijke monitoring Voor en na: vragenlijst (Meeussen, Vandevlede)

Doel 1: diversiteitscompetenties van studenten: effectmeting

Wetenschappelijke screening van effect van PLG-traject op de diversiteitscompetenties bij leraren in opleiding

Doel 2: verankerung in lerarenopleidingen

- Lerarenopleiding: stavaza intercultureel onderwijs + hiaten en verbeterpunten
- Professionalisering

1. Attitudes tov diversiteit
2. Interculturele leshoud
3. Lespraktijken en klassyndinamiken
4. Inzicht interculturele processen

21

3.3.1 Waarop inzetten in PLGen?

1. Attitudes ten opzichte van diversiteit	2. Interculturele leshoud
Interculturele houding, positieve ervaring met diversiteit	Bereidheid interculturele lesaanpak & inhoud
Perceptie diversiteit als meerwaarde voor de les	Ik zal diverse perspectieven bespreken
Perceptie diversiteit als moeilijkheid op school	Ik zal bronnen uit andere culturen gebruiken
Kleurenblind perspectief van les	Ik zal aandacht besteden aan diversiteit als lesonderwerp
Open voor intercultureel taalbeleid	
Belang als leerkracht aandacht voor diversiteit en (on)gelijkheid als onderwerp	
3. Lespraktijken en klassyndinamiken	4. Inzicht interculturele processen
Ik zal open klasdiscussie over politieke of sociale kwesties aarnmoedigen	Inzicht interculturele processen; belang belonging – leerkracht maakt verschil – IQ en thuisituatie bepalen – stereotype threat – beeld leerkracht heeft invloed op prestaties
Efficacy beliefs creëren veilig klimaat, open discussie	Cultural Ignorance
Efficacy beliefs lesgeven aan cultureel diverse klas	Kennis over sociale ongelijkheden (?)
Behersing interculturele communicatievaardigheden	

22

3.4 Resultaten PLG3 – Traject diversiteitsstage – jaar 1

Wat?	Op partnerschool Samenkomst 1 Vorming 1 FEBRUARI	Vorming 2 Alle deelnemende scholen MAART	Op partnerschool Samenkomst 2 MEI	Supervisie Alle deelnemende scholen JUNI
Doelstellingen	Diep democracy Gedeelde visie? Gemeenschappelijke doelen Taalperceptie	Interculturele leshoud en schoolopdracht Multiperspectiviteit	Wat gaat goed, waar lopen we tegenaan? Taakopvatting, betegommatie cultureel referentiekader (PZV) Uitwisseling interculturele praktijken en acties	Reflectie real & good practices interculturele praktijken Reflectie op eigen grondhouding & diversiteitscompetenties
Banks - Agindag	Empowerment schoolcultuur Tenzigdingen vooroordelen	Proces van kennisconstructie Integratie van inhouden	Pedagogie van gelijkwaardigheid	Alle voorgaande
Groepnamen meing Meeussen	Kleurenblind perspectief – cultural ignorance • Stereotype & identity threat • Fear mindset threat • Open voor meentabelbeleid	Bronnen uit andere culturen integreren	Efficacy beliefs creëren veilig klimaat; open discussie Efficacy beliefs lesgeven aan cultureel diverse klas Behersing interculturele communicatievaardigheden	Alle voorgaande

24

3.4 Resultaten PLG3 – Traject diversiteitsstage – jaar 2

Wat en wie?	Kick off - Vorming 1 JULI/22	PLG 1 Eind okt, begin nov	Vorming 2 13/12/22	PLG 2 Eind jan, begin feb	Supervisie Maart	Slotmoment Eind mei
Doelstelling en	Orthaal & Check-in SAR Voor studenten	Kennismaking Uitwisseling Planning Alle partners op gelijke voet	Interculturele leshoud en schoolopdracht Multiperspectiviteit	Kritische reflectie intercuturele praktijken Referentiekader: niveau in acties	Uitwisseling andere projecten Voor studenten	Presentatie praktijken Alle partners op gelijke voet
Banks - Agindag	Assimilatie - Kleurenblind - Intercultureel Cultural/ responsive pedagogie en diversiteit intercutureel onderwijs	Empowerment schoolcultuur Tenzigdingen vooroordelen	Proces van kennisconstructie Integratie van inhouden	Pedagogie van gelijkwaardigheid	WVT	Alle voorgaande
Groepnamen meing Meeussen	Kleurenblind perspectief - cultural ignorance • Stereotype & identity threat • Fear mindset threat • Open voor meentabelbeleid	Stereotype & identity threat Efficacy beliefs lesgeven aan cultureel diverse klas	Bronnen uit andere culturen integreren	Efficacy beliefs creëren veilig klimaat; open discussie Efficacy beliefs lesgeven aan cultureel diverse klas Behersing intercuturele communicatievaardigheden	Efficacy beliefs lesgeven aan cultureel diverse klas	Alle voorgaande

25

3.5 Voorbeelden van interculturele praktijken

Toolbox SzR

Samen leren - Curriculum	Samen leven - Democratisch burgerschap	Identiteit	Taal	Participatie - whole school approach
Bv. lesson study, screening leeshouden en materialen	Bv. methodieken voor intercuturele dialoog, klasdiscussie, controversiële thema's in de klas	Bv. deconstructie identiteit (intersectionaliteit, wheel of privilege) Ubevraging sense of belonging, klasdiscussie voor reductie van vooroordelen en stereotypen	Bv. meentabelbeleid, lesaar als taalcoach, functioneel meertalig leren	Bv. deep democracy (Lewis, 2008) – stem van leraren, leerlingen, ouders Bv. inzicht in Kleurenblinde denkkladen, onbetrouwe vooroordelen, social bias

26

3.5 Voorbeelden van interculturele praktijken Uitdagingen

Benaderingen (Agirdag, 2019; Banks, 1993)

- Contributiebenadering**
  - folkloristische bijdragen (contributies) aan onze samenleving, zoals feestdagen en culinaire gewoontes
  - niet onprobleematisch, omdat ze kan leiden tot de bagatellisering van culturen van etnische minderheden
- Additieve benadering**
  - leerkrachten voegen thema's en voorbeelden over etnische minderheden toe aan de bestaande curricula
  - nog steeds te beperkt, omdat het bestaande perspectief van het curriculum grotendeels ongewijzigd blijft
- Transformatieve benadering**
  - structurele veranderingen in het curriculum stimuleren de leerlingen om vanuit verschillende culturele invalshoeken naar de realiteit te kijken.
  - de bestaande denkwijzen, praktijken en leerhoudens worden kritisch geëvalueerd
- Sociale actie benadering**
  - leerlingen nemen zelf het voortouw om sociale en etnische rechtvaardigheid te realiseren

4. PLG 2 – verankering in lerarenopleidingen

5.1 UCLL
5.2 KU Leuven

4. PLG2 – verankering in lerarenopleidingen 4.1 UCLL VEB/EG

- Beginsituatie-analyse van de opleiding
  - Acties om kloof te verkleinen
- Inhouden uitwerken rond interculturele competenties
  - Studentenniveau
  - Docentenniveau
- Screening eigen lesmaterialen
  - Multiperspectiviteit – integratie in alle vakken

Figure 1. Diversity Pedagogical Content Knowledge (DivePACK).
(Hakan et al., 2021)

4. PLG 2 – verankering in lerarenopleidingen 4.2 KU Leuven

- 1/ Dialogotafels**
  - Gedeele taal en visie: diversiteitsresponsieve leraar en lerarenopleider?
  - Screening intercultureel curriculum en aanpak
  - Professionalisering docenten
  - Actie: optimalisering van curriculum en didactiek
- 2/ Design van LIO PLG-traject AJ 23-24**
  - Actie: duurzame partnerschappen en samenwerkingen

5. Uitdagingen 5.1 Niveaus van interculturele praktijken

Benaderingen (Agirdag, 2019; Banks, 1993)

- Contributiebenadering**
  - folkloristische bijdragen (contributies) aan onze samenleving, zoals feestdagen en culinaire gewoontes
  - niet onprobleematisch, omdat ze kan leiden tot de bagatellisering van culturen van etnische minderheden
- Additieve benadering**
  - leerkrachten voegen thema's en voorbeelden over etnische minderheden toe aan de bestaande curricula
  - nog steeds te beperkt, omdat het bestaande perspectief van het curriculum grotendeels ongewijzigd blijft
- Transformatieve benadering**
  - structurele veranderingen in het curriculum stimuleren de leerlingen om vanuit verschillende culturele invalshoeken naar de realiteit te kijken.
  - de bestaande denkwijzen, praktijken en leerhoudens worden kritisch geëvalueerd
- Sociale actie benadering**
  - leerlingen nemen zelf het voortouw om sociale en etnische rechtvaardigheid te realiseren

5. Uitdagingen 5.2 PLG-werking

- Randvoorwaarden:
  - Afstand
  - Mindset en trekken in de scholen, draagvlak, transformatief leiderschap, rol directie
  - Samenstelling PLG
  - Autonomie van studenten, leraren
  - Input van leerlingen
  - Professionele ruimte; flexibel organiseren lestijden
- Schroom leerkrachten – leerlingen?
  - Waardeer; erken aanwezige expertise
  - Coach
  - Deep democracy

5. Uitdagingen

5.3 Lerarenopleidingen

- Instroom, doorstroom -> diverse leraarskamer
- Draagvlak, mindset
- Handelingsverlegenheid, competenties bij docenten en lerarenopleiders
- Stageplaatsen (cf hoofddoekenverbod)
- Integratie in curriculum (VD)
- Professionele ruimte

36

Project: Lerarenopleidingen - PG

KU LEUVEN

6. Literatuur

- Boone, S.; Van Houtte, M. (2013). In search of the mechanisms conducive to class differentials in educational choice a mixed method research. *The Sociological Review*, Vol. 61, 549–572. DOI: 10.1111/1467-954X.12031
- Boone, S.; Van Houtte, M. (2013). Why are teacher recommendations at the transition from primary to secondary education socially biased? A mixed-methods research. *British Journal of Sociology of Education*, 34(1), 20–38. DOI: 10.1080/01425692.2012.704720
- Boone, S.; Thys, S.; Van Avermaet, P.; Van Houtte, M. (2018). Class composition as a frame of reference for teachers? The influence of class context on teacher recommendations. *British Educational Research Journal*, Vol. 44, No. 2, April 2018, pp. 274–293. DOI: 10.1002/berj.3328
- Deklerck, J. (2011). *De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het onderwijs*. Acco, Leuven
- De Keijzer, H.; van Rooijen, R.; Vogel, P. (2015). Ontdekkend & Waarderend leren in professionele leergemeenschappen. In: *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 36(4), 17–22.
- Duquet, N.; Glorieux, I.; Lierjssen, I.; & Van Dorsselaer, Y. (2005). *Problematische schoolloopbanen. Zittenblijven, wafel en ongekwalificeerde uitstroom in het secundair onderwijs*. Vrije Universiteit Brussel
- Geldof, D. (2016). *Superdiversiteit: the next level. Kunnen sociale professionals maatwerk blijven leveren?* KU Leuven.
- Hagenaars, M.; Maene, C.; Stevens, P.; Willems, S.; Vantighem, W. & D'Hondt, F. (2023). Diversity ideologies in Flemish education: explaining variation in teachers' implementation of multiculturalism, assimilation and colourblindness. *Journal of Education Policy*. DOI: 10.1080/02680939.2023.2167236

38

KU LEUVEN

6. Literatuur

- Vandecastelaers, M.; De Fraine, B.; et al., (2020). Verschillen tussen leerlingen in onderwijs. In: Elen & Thys. (Red.), *Leren in maatschappelijk betrokken onderwijs. Basisinzichten voor leraren nu en in de toekomst!* (pp. 261-306). Universitaire Pers Leuven.
- Van Praag, L.; Boone, S.; Stevens, P.; Van Houtte, M. (2014). How tracking structures attitudes towards ethnic out-groups and interethnic interactions in the classroom: an ethnographic study in Belgium. *Soc Psychol Educ* (2015) 18:165–184. DOI 10.1007/s11218-014-9273-7
- Vantighem, W. (2018). *Technisch rapport Post 1: Analytische review van het onderzoek naar ongelijkheden in het onderwijs*. Projectleiding: Piet Van Avermaet. Onderzoek in opdracht van Unia- Interfederaal gelijkheidscentrum. Steunpunt diversiteit en leren. Universiteit Gent.
- van Keulen, H., Voogt, J., van Wessum, L., Cornelissen, F., & Schelthout, W. (2015). Professionele leergemeenschappen in onderwijs en lerarenopleiding. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 36(4), 143-160.
- Vlaamse Overheid (2023). *Professionele leergemeenschappen van pre-en inservice leraren en lerarenopleiders in en voor interculturaliteit. Pilotprojecten lerarenopleiding*. Projectcode 03.07

40

KU LEUVEN

6. Literatuur

- Agirdag, O. & Korkmaz, (2015). *Etnische ongelijkheid in het onderwijs*.
- Agirdag, O. (2019). Mythe: Etnische diversiteit omarmen leidt tot nivellering. In H. Schmidt (ed.), *Is ons onderwijs gebuisd? Mythes en feiten – Experts aan het woord*. 143-161. Gent: Borgelhoff & Lamberts.
- Agirdag, O. (2020). *Onderwijs in een gekleurde samenleving*. Berchem: Epo.
- Banks, J.A. (2014). Multicultural Education and Global Citizens. *The Oxford Handbook of Multicultural Identity*. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199796694.013.019
- Batruch, A.; Jetten, J.; Butera, F. (2022). Belief in School Meritocracy and the Legitimation of Social and Income Inequality. *Social Psychological and Personality Science*. <https://doi.org/10.1177/19485506221111017>
- Baysu, G., & Phalet, K. (2009). Staying on or Dropping out: The Role of the School Environment in Minority and Non-minority School Careers. *Teachers College Record*, 114, 1-25.
- Baysu, G.; Agirdag, A.; De Leersnyder, J. (2023). The Association Between Perceived Discriminatory Climate in School and Student Performance in Math and Reading: A Cross-National Analysis Using PISA 2018. *J Youth Adolesc*. 52(3): 619-636. doi: 10.1007/s10964-022-01712-3
- Colesie, L., Baysu, G., Phalet, K., Meussen, L., & Kenne, J. (2019). Can school diversity policies reduce belonging and achievement gaps between minority and majority youth? Multiculturalism, colorblindness, and assimilationism assessed. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 45, 1603-1618. DOI: 10.1177/0146167219838577.

37

KU LEUVEN

6. Literatuur

- Hakan, D., Claes, E., & Agirdag, O. (2021). Diversity pedagogical content knowledge: a new conceptual framework and assessment across different teacher education programmes. *Multicultural education review*, 13, 4, 303-322.
- Konings, R., O. Agirdag & De Leersnyder, J. (in prep). Development and Validation of Domain Specific Diversity Model Scales among Pupils and Teachers: a Multilevel Approach. Manuscript in preparation.
- Konings, R., Agirdag, O. & De Leersnyder, J. (2023). School diversity models revisited: A plea and first evidence for a domain specific approach. *Soc Psychol Educ*. <https://doi.org/10.1007/s11218-023-09784-9>
- Meussen, L. & De Leersnyder, J. (2023). Teachers diversity approaches during Covid-19 school closures predict adolescents' school engagement, belonging, and health beyond general teacher support. Manuscript in preparation.
- Nicaise, L. (2019). Selectiemechanie of sociale lift. Segregatie in het onderwijs tegengaan. In H. Annot (e.a.), *Spots op onderwijs. Wetenschappers voor het vooelicht* (p. 199-222). Telt: lanno Campus.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2015). *Immigrant students at school: Easing the journey towards integration*. Paris, France: OECD Reviews of Migrant Education.

39

KU LEUVEN